

A személyi jog tartalmazná a jog-, cselekvő-, vétőképesség, a gondnokság alá helyezés és holtánnyilváníthatás, az akaratnyilvánítás szabályait, a személyiségi jogot, de nem a BGB módján, csupán a névhez való jogot, hanem a becsület és szabadság védelmét, a becsületvesztés jelentőségét a jogok gyakorlása szempontjából és a szellemi alkotás jogát. Ide tartozik a házassági törvény, a családjog és örökjog.

A közösségek jogában vezérgondolat a hűség. Ide tartoznak az egyesületek és testületek joga, e mellett figyelembe veendő a rendekbe és gazdasági csoportokba való tagozódás.

Az ingatlanokat el kell választani az ú. n. ingók jogától. Ez tárgyzná az ingatlan tulajdon szerzését, az elővásárlási, újravásárlási, visszavásárlási jogot, a szomszédi és haszonélvezeti jogot, valamint a jelzálogjogot. Itt lenne a helye a lakás-, műhely- és földhaszonbérleti jogoknak is.

E három csoport elkülönítése után fennmaradnak a BGB-ben foglalt egyéb jogszabályok, melyek a mindennapi élet viszonak szabályait tárgyalják.

Ez a Schlegelberger által előterjesztett programm lényege.

Ha igaz az, — és igaz, — hogy a jog célja a lehető legtöbb ember lehető legnagyobb boldogsága, úgy ezt nemcsak akként lehet elérni, hogy minél kisebb homogén embercsoportok életviszonyait rendezik, hanem akként is, hogy magát a jogot a szabályok minél élesebb elkülönítése és sokrétűsítése által tesszük alkalmassá arra, hogy minél többen húzódhassanak meg árnyékában. Schlegelberger elgondolása már azért is nagyjelentőségű, mert szakítást jelent a római jog merevségével, melyet a német jogalkotás mindezideig nem volt képes étellel megtölteni. A német nemzet kitűnő jogászokkal rendelkezik, kik szinte rázkódtatásmentesen váltottak át az új vízekre. A vállalt munka azonban oly nagy méretű és a mellett olyan finom művű munkakészséget és szokatan tényezők figyelembe vételét feltételezi, hogy a jövő esztendőök legérdekesebb jogászai élménye e munka figyelése és elemzése lesz.

P. T.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

A férj joggal követelheti, hogy a munkaadóval szemben gyanut keltő módon viselkedő felesége az ez által nyújtott lakásból elköltözzék; a férj korábbi beleegyezésére való tekintet nélkül követelheti ezt az elköltözést és annak sincs jelentősége, adott-e a feleség magatartása szóbeszédre okot vagy sem (P. III. 813/1937.).

A fővárosi szanatóriumi orvos férj feleségét a bontóperben egy ismeretlen asszonytól kapott levelező lapi közlés alapján azzal vádolta, hogy atyja kocsisával viszonyt folytatott; e ténynek azonban nem járt utána, a perben azt nem bizonyította, a bizonyítást meg sem kísérelte és e bontó októl utóbb el is állott. A férjnek ez a magatartása bontóokot valósít meg, mivel a peres fél a bontóper keretében is elkövethet súlyos házastársi kötelességsértést, ha valótlan és bizonyítás tárgyává nem tett tényállításai az ellenfél egyéni tisztességét és becsületét súlyosan sértik (P. III. 725/1937.).

„A házastársak az emberi gyarlóságban rejlő hibákat és fogyatékoságokat kölcsönösen eltűrni és megbocsájtani tartoznak. Ezek, épen mert az emberi természet folyamányai, kisebb-nagyobb mértékben minden házasságban előfordulnak. Az alperes maga beismerte, hogy az életközösség alatt alkalmilag goromba szavakat használt a felperessel szemben és néha kimaradozott. Komolyabb erkölcsi fogyatékoságot azonban az alperes ellen a felperes nem bizonyított. Ennek dacára féltreteve a házasság magas erkölcsi rendeltetését és figyelmen kívül hagyva kiskorú közös gyermekeiknek életbevágó érdekeit, az életközösséget jogos indok nélkül megszakította. Ezzel a tényével házastársi kötelességét a felperes sértette meg szándékosan és súlyosan. A jogtalan különélés erkölcsi szempontból mindig alapos kifogás alá esik, de különösen akkor, ha kiskorú gyermekek is vannak, akiket ez a családi élet melegétől foszt meg és helyes erkölcsi fejlődésükben veszélyeztet. Az ilyen, erkölcsi szempontból súlyos kifogás alá eső állapot kihívja maga ellen a házastársak közötti bírálatot.“ A P. III. 1387/1937. számú ítélet evvel a pregnáns indokolással utasítja el a feleség bontókeresetét.

A házassági együttélés folytatása nemi érintkezés nélkül is a bontó ok megbocsátását jelenti, azonban nem tekinthető megbocsátásnak a nemi érintkezés nélküli együttélés akkor, ha az a viszonyok kényszerítő hatására, nevezetesen arra vezethető vissza, hogy a feleség a pólyás gyermekkel télen, éjnek idején sem idegenekhez nem mehetett, sem pedig a fűtetlen másik helyiségbe aznap nem költözhetett (P. III. 1096/1937.).

*

A szülői vagy ezt pótló gyámhatósági beleegyezés nélkül kötött házasságot a törvényes képviselő megtámadhatja: ha ezt a megtámadást az árvaszék magáévá teszi, ezáltal a törvényes képviselő nem veszti el perritelti jogosultságát, hanem perképesége továbbra is megmarad, amint azt az 1927. Rp. III. 1745. számú ítélet is kimondotta. — A törvényes képviselőt a törvény nemcsak a kereset benyújtására, tehát egyes perbeli cselekményre, hanem a per vitelére jogosítja fel és a gyámhatóság beleegyezését csak a per előfeltételeként szabja meg. Mindez a H. T. 56. §-ának b) pontjából, 59. §-ából és a Pp. 653. §-ából tűnik ki. (P. III. 1591/1937.).

*

A P. III. 462/1937. sz. ítélet szerint a nőtartásdíjra való érdemtelenség csak akkor állapítható meg, hogyha a nő a tartásdíj fizetésére köteles férjével szemben súlyosabb megítélés alá eső jogtalan cselekményt követ el, ha a női szeméreméretet és tisztességet súlyosan sértő, férjes nőhöz nem illő magaviseletet tanúsít vagy megátalkodottan olyan erkölcstelen életmódot folytat, amely őt a megbecsülésre érdemtelenné teszi. Ez több mint amennyi házasságbontás esetében bontó- avagy viszontvételkéségi okul szolgálhatna. Ezek az elvek összhangban vannak az állandó gyakorlattal. Megfontolandó azonban az indokolásnak az a megállapítása, hogy a nőtartásra való érdemtelenség bizonyítása nincs kizárva olyan tények alapján, amelyek a bontóperbeli kereset alapjául nemtudás okából nem voltak érvényesíthetők. Ez a tétel ellentmond azoknak a szabályoknak, amelyek a bontóítélet elleni perújítást kizárják és amelyek intenciója nyilván az, hogy a bontóítélet előtti időszak oly lezárt periódusnak tekintessék, amelyhez a bíróság utóbb nem nyulhat hozzá.

A férj vagyoni és jövedelmi viszonyaihoz mért tartással a nőnek akkor is meg kell elégednie, ha az így megállapított összeg kevés is az ő eltartására. A férj szüleinek tartási kötelezettségét a Kúria ugyan rendszerint nem a férj, hanem a szülők társadalmi állásához és vagyoni viszonyaihoz méri, kivéve, midőn a szülők meghatározott vagyonrészt bocsátanak fiuk és menyük rendelkezésére, amikor csak az azzal biztosított vagyoni helyzet jöhet figyelembe. A tartási kötelem korlátozva van akként, hogy a tartásra kötelezett fél tisztességes megélhetése veszélyeztetve ne legyen és ne veszélyeztesse az ugyancsak tartásra jogosult más személyeknek a tartáshoz való jogát (P. III. 462/1937.).

*

A közszerzeményi vagyon felett a házasság tartama alatt a birtokhoz és kezeléshez való jog azt a házaselet illeti meg, akinek a keresetéből és vagyonából ez a vagyon keletkezett. Nincs tehát olyan szabály, amely szerint szerzeményi vagyon kezelésének a joga a házasság fennállása alatt családfői minőségéből folyóan a férjet illeti meg. A feleségnek azt a jogát, hogy tulajdonjogát a házasság fennállása alatt gyakorolhassa, nem zárja ki az sem, hogy az ingatlant a férj külön vagyonának megtérítendő értéke terheli (P. III. 1009/1937.).

A kereskedő felesége, aki nyilván tudatában volt annak, hogy az elhalt férj nevében állott ingatlan a házasság alatt szerzetett, ennek dacára a hagyatéki tárgyaláson hozzájárult ahhoz, hogy azok öröklés címén tulajdonul a gyermekeknek adassanak át és megelőgedett a hagyatéki ingatlanokra az özvegyi jog fenntartásával, lemondottnak tekintendő a közszerzeményi igényről (P. III. 853/1937.).

*

Kétszeri eladás esetében a szerző fél jóhizmeme nem a szerződés megkötésének, hanem az annak alapján eszközölt tulaj-

doni bekebelezés kérésének időpontjában kell hogy meglegyen. (P. V. 2197/1937.).

*

A forgalmi engedély és a gépjárművekről a rendőrhatalóságnál vezetett nyilvántartás tartalma csupán vélelmet létesít arra nézve, hogy az ezekben tulajdonosként megjelölt személy valóban a gépkocsi tulajdonosa, ezzel a vélelemmel szemben azonban az ellenkezőt bizonyítani lehet. (P. I. 2534/1937.).

*

A kezes csak az általa teljesített fizetés alapján élhet visszakeresettel; ha tehát a hitelezőnek csak részfizetést teljesített, a többletet nem érvényesítheti az egyenes adós ellen annak dacára sem, hogy a hitelező a kezes ellen a teljes követelés erejéig végrehajtási zálogjogot szerzett. (P. VII. 2652/1937.).

*

Mint hogy az egész tartozás kiegyenlítésére elégtelen fizetést elsősorban költségekre, azután kamatra, végül a tőkére kell elszámolni, az adott esetben pedig az elszámolásnak ily módon való megejtése mellett az igen magas *kosztkamatok* kiegyenlítettnek mutatkoznak, a kamatokra való fizetéseknek a tőkébe való betudása nem igényelhető. (P. VII. 2422/1937.) Az indokolás ezen kívül megemlíti azt is, hogy a fizetés teljesítésénél az adós nem jelölte meg, hogy a fizetést mire teljesíti. Az indoklásnak evvel a passzusával szemben utalni lehetne arra az állandó gyakorlatra, amely az adósnak a hitelező hozzájárulása nélkül nem adja meg a jogot, hogy egyoldalúan más sorrendben fizethessen, illetve a teljesített részfizetést máskép számoltassa el.

*

Nincsen olyan általános szabály, hogy a szerződésben vállalt kötelezettség nem teljesítésének szerződéstbontó hatálya lenne; ez csak egyes kivételnek tekintendő esetekben forog fenn. (P. IV. 2655/1937.).

*

Ha a hitelező valamely követelést az ő saját hitelezőjére nem kielégítésül, hanem olyképp ruház át, hogy a követelés az ő hitelezője követelésének fedezetül szolgáljon: az engedményes hitelező nem tulajdonjogot, hanem csak zálogjogot szerez a reá átruházott követelésen, vagyis azt a jogot, hogy amennyiben az engedményező az engedménnyel szemben fennálló tartozását ki nem elégíti, az engedményes a reáruházott követelésből kereshet kielégítést. Az engedményező joga azonban aziránt, hogy a követelés behajtása iránt felléphessen, nem szűnik meg, hanem csak korlátozódik olyképp, hogy az engedményező e joggal mindaddig, míg az engedményes vonatkozó követelése kielégítve nincs, csak az engedményes javára annak fizetendőleg élhet. Az engedményező tehát a felperességi jogot nem veszti el. (P. V. 1989/1937.).

*

A meghatalmazás korlátainak túllépésére csak a meghatalmazó hivatkozhatik, de nem a másik fél, akivel szemben a meghatalmazó a meghatalmazott eljárását kifejezetten vagy ráutaló magatartással jóváhagyta. (P. II. 775/1937.).

*

Egymagában abból a körülményből, hogy a túlnyomó részben szegényjogon perlő ügyfelek ugyanazon az úrlapon adnak az ügyvédnek egy hagyatéki ügy vitelére megbízást, az adott esetben a kötelezettségvállalás egyetemlegessége az ügyfelek részéről meg nem állapítható és ilyen következtetésre ezúttal sem a jogügylet természete, sem tárgyának oszthatatlansága alkalmas alapot nem ad. Ez a határozat nagy mértékben hangsúlyozza az eset speciális körülményeit, nevezetesen azt, hogy a megbízó felek alacsonyabb értelmiségi fokon állanak. Érdekeltőségük foka lényegesen eltér egymástól és joggal lehetnek abban a feltevésben, hogy a költségeikért csupán érdekeltségük arányában viselik a felelősséget; ennek ellenkezőjéről a jogtudó felperes tartozott volna őket felvilágosítani. (P. VI. 289/1934.).

*

Ha a magánjogi társasági szerződés nem szabályozza azokat az eseteket, midőn a társas viszony valamelyik társtag kötelezettségese, hibája miatt vagy a társasági cél meghiusulása folytán felbontható, végül ha nem szabályozza azokat az eseteket, amikor valamelyik társasági tag a többi által kizárható, úgy szerződéses szabályozás hiányában ily esetekben a magánjog általános rendelkezései az irányadók. A magánjog szabályai szerint a társasági szerződés bármelyik tag által idő előtt is felbontható, de oly társaságnál, amely tagkiválás esetében is folytatható, az egyes tag a többi által a társaságból is kizárható, ha ez a tag a társasági szerződésből eredő lényeges kötelezettségét megsérti, vagy vétkes magatartása folytán a társas viszony folytatásához szükséges bizalom irányában megokoltan megrendül. Tagkizárás esetén a kizárt tagnak végkielégítésre van ugyan igénye, de a társasági ügyek vitelére és lebonyolításába már nem folyhat be. Ha pedig a társaság valamely tag kizárása esetén nem folytatható, a rögtöni hatályú felmondás a társaságot megszünteti, ami az egyes tagoknak adott ügyviteli megbízatás megszüntetését és a végleszámolást is maga után vonja. (P. V. 2265/1937.).

*

A cselekvőképtelen nőszemélyel való házasságon kívüli nemi közösülés az erőszakos nemi közösülés fogalma alá esik ugyan, de erkölcsi kártérítés a cselekvőképtelen — az adott esetben: gyengeelméjű — nőnek csak akkor jár, ha tisztességes és tapasztalatlan; ha tisztességét már korábban elveszítette, kártérítésre igénye nincs. (P. III. 1187/1937.)

A sajtótörvény 39. §-ának 1. bekezdése szerint a nem vagyoni kár megtérítését egyebek között akkor lehet követelni, ha ez a méltányosságnak megfelel. Már pedig a méltányosságnak

az felel meg, hogy a kárigényt előbb a kipuhatolható vétkes személyek ellen érvényesítsék, akikkel szemben ennek akadálya nincs és csak azután érvényesíttessék a kár a vétlen nyomdajelölő ellen. (P. I. 1983/1937.).

Az álló villamosvonalnál a fel- és leszállás önmagában nem veszélyes, az álló villamoskocsiról való leszállás tehát a villamosvállalat üzemének nem olyan része, amely másokra különös veszélyt jelenthetne és az üzemet veszélyesnek minősíthetné, miért is az ilyen leszállás közben bekövetkezett balesetre a 84. sz. JED. értelmében a tárgyi felelősség nem terjeszthető ki (P. I. 2153/1937.).

Az állattartó hasznos háziállatért csak akkor felel, ha a károkozás ténye az állattartó tulajdonos gondatlanságára vezethető vissza, vagy ha a felelősség megállapítása enélkül is az eset összes körülményeire való tekintettel méltányosnak mutatkozik. A méltányosság kérdésének vizsgálatánál azonban nemcsak a felek vagyoni helyzetét, hanem az eset egyéb körülményeit is figyelembe kell venni. Az állattartó vétlen felelősségét megállapító határozatok az olyan károkat tartották szem előtt, amelyeket gazdasági hasznot közvetve, vagy közvetlenül hajtó állatok idéztek elő, mert ilyenkor méltányos, ha az állattartással kapcsolatban keletkezett kárt két vétlen fél közül az viseli, aki az állattartásból gazdasági hasznot húz (Cuius commodum, eius periculum). Ez az index elesik, ha olyan állat által okozott kárról van szó, amelyre nem gazdasági haszon szerzése, hanem más fontos érdek kielégítése végett van szükség, amilyen pl. a katonai szolgálat eredményes ellátásához fűződő közérdek. Ezért a P. I. 2257/1937. sz. ítélet elutasítja a katonai szolgálata közben kincstári ló rugásától balesetet szenvedett felperes keresetét.

Ha a megyei törvényhatóság az ellene indított kártérítési perben a sortartás kifogásával él, ő köteles a bizonyításra, nevezetesen ő köteles megnevezni azokat a tisztviselőit, akik a határozat hozatalában résztvettek és azt megszavazták; annyival is inkább áll ez, mert egyedül az alperes van abban a helyzetben, hogy ezeket az adatokat feltárhassa. ((P. VI. 2032/1932.).

Az előörökös özvegyének özvegyi joga az utóörökléssel terhelt s ekként az előörökös hagyatékaéhoz nem tartozó vagyona nem terjed ki. (P. I. 1651/1937.)

Az özvegy azért, hogy a hagyatéki ingatlanok eladásakor az özvegyi jog telekkönyvi törléséhez hozzájárult, még nem tekintendő az özvegyi jogról lemondottnak, hanem özvegyi joga a befolyó vételárra fennmarad. Ez az adott esetben annyival is inkább megáll, mivel a gyermekek az özvegyet az eladás után is tovább tartották és nem közölték az özvegyel, hogy ezt a tartást már nem az özvegyi jog alapján nyújtják. (P. III. 853/1937.)

Az örökös öröklési jogát, amennyiben arról le nem mondott, az elévülési határidőn belül érvényesítheti anélkül, hogy a hagyatéki tárgyaláson jogfenntartással élt volna: nincs tehát jelentő-

sége annak a kérdésnek, hogy a felperes a hagyaték tárgyalásakor a hagyaték átadása ellen kifejezetten tiltakozott-e. (P. I. 1603/1937.) Egészen más felfogásból indul ki közszerzeményi igényre nézve az ugyancsak mai számunkban közölt P. III. 853/1937. sz. ítélet.

A végrendekezési képesség elbírálásánál nem az a per-döntő jelentőségű kérdés, hogy az örökhagyónak végrendekezési elmebeli állapota orvosi szempontból kifogásolható volt-e, hanem az, hogy az örökhagyó végrendekezésekor az ahhoz szükséges értelemmel, megfontolási és szabad akaratelhatározási képességgel bírt-e. (P. I. 2196/1937.)

A bírói gyakorlatban kialakult jogszabály, hogy bár, az utóörökösrendelés rendszerint hatályát veszti akkor, ha az utóörökös az előörökös előtt elhal, mégis olyan esetben, amikor az utóörökös az örökhagyóval vérségi kapcsolatban állott, az ő lemenői hallgatólagosan helyettesített utóörökösöknek tekintendők, hacsak az örökhagyó ellenkező akarata a végrendeletből ki nem tűnik. Nem szól ellene ennek a jogszabálynak az Öe. 79. §-ának az a rendelkezése, hogy az utóörökösödési jog telekkönyvi feljegyzése törlendő, ha a végrendeletben névszerint megnevezett utóörökösök elhalálózása közokirattal igazolva van, mert ez a törvényhely nem tartalmaz anyagi jogi rendelkezést (P. I. 990/1937.). Ez az eset egyúttal érdekes adalék az Öe. 80. §-ának alkalmazásához, amely szakasz azt mondja ki, hogy az előző két szakasz alakjogi rendelkezései nem érintik az utóörökösödési jogra vonatkozó anyagi jogszabályokat. De lege ferenda helyesebb lenne, ha alaki és anyagi jog nem térnének el egymástól, hanem párhuzamosan haladnának.

Dr. Vági József.

Az értelmezés kérdéséhez.

A kir. Kúria Pk. V. 4234/1936. szám végzése idézi a felek szerződéses kijelentését. „A tk. számú végzéssel 5000.— pengő erejéig előjegyzett zálogjogból ezenel átengedményezünk 4100.— pengőt.“ Ezen szerződéses nyilatkozatot értelmezi a Kúria akként, hogy „a nyilatkozatból kellő határozottsággal nem tűnik ki az, hogy a takarékpénztár úgy a javára előjegyzett jelzálogjog, mint az annak alapjául szolgáló követelést is 4100.— pengő erejéig átengedményezte volna“. Ehhez a Kúria, mint jogi konzekvenciát fűzi, hogy ennek hiányában pedig, minthogy a pusztá jelzálogjognak a követelés fenntartásával való átruházása a követelés átszállását maga után nem vonja, az okirat nem alkalmas annak igazolására, hogy maga a követelés is részben átengedményeztetett. A helyes értelmezési elvek szempontjából a kir. Kúria idézett kijelentése aggályosnak látszik. Az kétségtelen, hogy a szerződéses nyilatkozatnak a Kúria által idézett szövege jogászilag pongyola